

'Hobbitten' af Det Kongelige Teater i Ulvedalene er skabt med så store armbevægelser og så mange indfald, at Tolkiens eventyr netop får den følelse af uforudsigelighed og magi, der skal til for at åbne tilskuerens fantasi.  
Foto: Mikloas Szabo

– og rørende. Jens Jørn Spottag er en stærk dværgkonge med klangfuld røst, og rundt om ham mosler dværge med masser af humor, ikke mindst Peder Holm Johansen med sine komiske, bekymrede håndbevægelser og Bjarne Antonisen med en yderst udtryksfuld sulten mave. For ikke at tale om Peter Gilsforts monsterfede oldermænd med skaldepande i nedstyrtningssfare.

Undervejs i det barske eventyr dukker den onde op i skikkelse af Gollum. Hans uhyggelige skeletdukke bliver ført med ukuelighed af Joen Højerslev og hans to hjælpere, der plasker stuntmanagtigt rundt i vand til lårene i en sø efter uskyldige fisk, indtil Gollum bliver narret af den kække Bilbo.

### Minipony er et hit

*Hobbitten* er et sandt 'Gesamtkunstwerk'. Her samles både skuespil og dukketeater, men også stunt og dans – og sågar en ørnedrone – foruden musik, kæmpekor og statisthære. Forestillingens filmagtige musik af Jeanett Albeck lyder mest som noget, man har hørt før. Men den virker.

Til gengæld overrasker hestene. I hobbitternes lilleputland er det selvfølgelig ikke de store heste, men ponyerne, der trækker af sted med hobbitdukkerne på ryggen – naturligvis med den allermindste minipony til Bilbo. Det vækker jubel! Desuden har stuntkoordinatoren Kristoffer Jørgensen fået tre kæmpeedderkopper til at blive besjret højt oppe under aftenhimmelen på mest komiske splattervis. Det må vist hedde indvoldsæstetik!

Den imponerende forestilling er nok 20 minutter for lang. Men pyt. Den afslører, at de fleste af os åbenbart har en indre hobbit, der vågner undervejs – og smiler.

Som Gandalf siger det: »Måske ved du ikke, hvem du selv er.«

amo@information.dk

'Hobbitten'. Baseret på J.R.R. Tolkiens roman. Tekst: Glyn Robbins. Oversættelse: Niels Brunse. Scenearbejdelse: Kasper Holten. Scenografi: Kim Ditzel. Kostume- og dukkedesign: Ida Marie Ellekilde. Dukkeinstruktør: Rolf Søborg Hansen. Musik: Jeanett Albeck. Lysdesign: Ulrik Gad. Videodesign: Luke Halls. Lyddesign: Jonas Vest. Koreografi: Sofie Akerø. Stuntkoreografi: Kristoffer Jørgensen. Det Kongelige Teater i Ulvedalene. Varighed: To timer 20 minutter. Alderskrav: Fra seks år. Til den 3. juli 2021

# Bachs ypperste orkestermusik spillet med lethed, elegance og retorisk mangfoldighed

**Concerto Copenhagen og Lars Ulrik Mortensen kommer med Johann Sebastian Bachs orkestersuiter i en kammermusikalsk pragtudgivelse. Og pianisten Marie-Luise Bodendorff bringer med sin kraftfuldhed, intelligens og tekniske begavelse Friedrich Kuhlau tæt på forbilledet Beethoven**

MUSIKKRITIK  
Af Valdemar Lønsted

For tre år siden fremførte Concerto Copenhagen Johann Sebastian Bachs orkestersuiter i Garnisons Kirke med oboisten Alfredo Bernardini som musikalsk leder. Året efter indfandt musikerne sig igen i samme kirke og indspillede et album med de fire suiter, nu under orkestrets daglige leder, cembalisten Lars Ulrik Mortensen. Begge opførelser betjente sig af den mindst mulige besætning: en musiker på hver stemme, men der er alligevel færre på albummet, som bliver præsenteret på en releasekoncert i Diamanten på lørdag. For albummet udelader trompeter og pauker og sandelig også oboer og fagotten i 3. suite. Der var 15 gennemgående musikere under Bernardini og kun 11 under Mortensen.

Det er almindelig praksis at spille Bachs orkestermusik for mindre besætninger, sådan var vilkårene normalt de steder, han var ansat. Men at vi med det nye album kommer endnu tættere på kammermusikken hænger sammen med, at Bachs fire orkestersuiter efter al sandsynlighed er ældre end antaget, og at der manglede den strålende festivitets med blæsere og pauker. Concerto Copenhagen (kaldet Coco) lukker os ind i denne oprindelige klangverden, og det er en uventet åbenbaring at høre Bachs ypperste orkestermusik med en sådan nærhed og finmotorisk detaljerigdom. Optagelsens digitale rum illuderer faktisk et mellemstort spillested, som kunne være spejlsalen på slottet i Köthen eller et lokale i Zimmermanns kaffehus i Leipzig – steder med højt til loftet, hvor suiteerne blev fremført i 1720'erne eller 1730'erne.

### Klingende gobeliner

Orkestersuiten var en fransk opfindelse – i Ludvig 14.s Versailles – omfattende en række livlige og

rolige danse og en ouverture som indgang. »Fransk ouverture« bliver den kaldt, med den langsomme indledningsmajestætiske, punkterede rytmik og hoveddelens flugt over feltet i fugastil. Bach kaldte suiteerne *Ouverturer* med et hint til disse åbninger, som han komponerede i en ubegribelig fantasiudfoldelse.

Coco og Mortensen excellerer stort i ouverturerne, hver kommer enestående til live i kraft af de skiftende besætninger og med tryk på solistisk bravur. En forfinet æstetik er gennemført ud i alle hjørner af disse klingende gobeliner: lethed, smidighed, elegance, afspændt motorik, retorisk mangfoldighed, telepatisk interaktion. I hoveddelen veksler den mere håndfaste fugateknik med frie episoder for en solist eller flere. I 2. suite har traversfløjten (forgængeren for den moderne tværfløjte) i en fremskudt position, spillet af den eminente Kate Bircher med luftig *douce* klang, blændende rapiditet og naturstridig vejtrækningsteknik. Koncertmester Fredrik From er tilsvarende i ilden i 3. suite, en violinmester i den antydende frase og det vægtløse passagespil.

Når Bach stiliserede de franske danse i sine suiter for klaver, violin eller cello, skete det med en bevarelse af den udadvendte grundkarakter, men tilført en dybsindighed, som han var alene om i musikhistorien. På samme måde i orkestersuiterne, og med Coco og – fornemmer man – Lars Ulrik Mortensens sprællevende ledelse ved cembaloet, rystes dans efter dans for støv for at pulsere i en fortløbende spillerus. 1. suites *Courante* kommer i et skønt tilbagekædet tempo, blandingsklange er superbe, oboerne og violinen over for fagotten, celloen og bassen. Den langsomme *Sarabande* i 2. suite spilles med en gribende inderlighed, Kate Bircher og Fredrik From fører melodien frem, mens understemmerne kommenterer i ekspressive replikker. Den berømte *Air* i 3. suite er sjældent hørt så fjern, så skrøbelig,

mens de fem strygere i den vuggende *Gigue* bobler af livsenergi. På intet tidspunkt bliver musikken masseret på dette album, selv ikke 4. suites ildfulde glædesdans *Réjouissance*. For her spiller Coco flyvende og afspændt som et big band på tåspidser, synkoper og koordinationer sidder lige i skabet så medrivende, at nummeret kunne stå som emblemet på denne pragtudgivelse.

### Et perfekt match

Marie-Luise Bodendorff er tysk pianist, 38 år, bosat i Danmark og underviser på Musikkonservatoriet i København. Et vist slægtskab deler hun på den måde med landsmanden Friedrich Kuhlau, indvandret som 24-årig fra Hamburg til København i 1810, pianist og komponist af en omfattende klaverproduktion blandt meget andet. Bodendorff har for Dacapo indspillet det første album med klavermusik af Kuhlau. Der er planlagt adskillige flere, og det er en ualmindelig god idé – Kuhlau-Bodendorff er nemlig et perfekt match.

Det er gjort før. Thomas Trondhjem kom med fire Kuhlau-album, Erik Fessel og ungarenen Jenö Jando har bidraget med forskellige kompilationer, men markedet er ikke ligefrem oversvømmet med Kuhlau-sonater, sonatiner, variationer og rondoer.

Marie-Luise Bodendorff viser sig som en intelligent, særdeles kraftfuld og teknisk begavet pianist, det er primært disse kvaliteter, som her bringer Kuhlau så tæt på den beundrede Beethoven. Det må indskydes, at tonemester Daniel Davidsen har skabt en dynamisk klaverlyd: Man er forholdsvis tæt på instrumentet, der er rumlighed, transparens og et særdeles variabelt klangspektrum. Det er en moderne potent lyd, formodentlig et Steinway, fjernt fra det hammerklaver, Kuhlau betjente, men med Bodendorffs skarpt formulerede anslag og artikulation fremstår værkerne med en klar retorik, næsten som var det et historisk instrument med en let spillemekanik.

### Inspireret og humørfyldt

Kuhlau skrev tre samlinger med sonatiner, det vil sige sonater af beskeden længde. Bodendorff præsenterer den første opus 20 med den lette *Sonatine i C-dur*, som var uomgængelig, når man gik til klaverspil i min barndom.

Sonatinerne er klassiske i forlængelse af Mozarts sonater, især den i F-dur virker overrumplende inspireret, finurlig og humørfyldt. Ikke mindst finalens *allegro alla polacca*, som med sine sekstendeldsløb gennem stigninger, kurver og fald kan give enhver pianist sved på panden.

Kuhlau stort anlagte første sonate bragte han med sig fra Hamburg, i Es-dur opus 4, og ligesom Beethovens første klaver-sonater mærker man et frygtløst livtag med genren. Alene førstesatsens gravitetiske indledning i es-mol (med mange sorte tangenter) læner sig op ad scenedramatikken, statuarisk og farverigt klanglagt af Bodendorff. Hun får bibragt et schubertske præg i variationssatsen, forstået som den blide fremhævelse af syngende strofer i pendulbevægelse med instrumentale gestus. Og med den forbløffende *adagio* i H-dur, et lille kvantespring fra Es-dur, tænker man: »Hvorfor har jeg aldrig hørt denne vidunderlige musik før?«

*Divertissement i Es-dur opus 37*, nu indspillet for første gang, er endnu en gedigen overraskelse. Kuhlau var en stor improvisator ved klaveret, og måske er *divertissementet* fra 1822 et udløb af denne praksis samme år som kompositionen af eventyroperaen *Lulu*. Marie-Luise Bodendorff demonstrerer også her et udpræget dramatisk talent for den underholdende fantasi, som det er, er så at sige befolket af karakterer og teatraliske optrin. Kuhlau ligefrem orkestrerer med sit klaver, han veksler mellem friløb og fast form, boltrer sig i uventede harmoniske skift, fordrer rytmisk spændstighed og dynamisk spændvidde. Et herligt stykke, i den grad vækket til live på dette album, som forhåbentlig snart får en fortsættelse.

kultur@information.dk

**Johann Sebastian Bach: 'The Overtures'. Concerto Copenhagen under Lars Ulrik Mortensen. CPO.**

**Friedrich Kuhlau: 'Works for Solo Piano'. Vol 1. Marie-Luise Bodendorff. Dacapo Records.**

**Begge album kan streames på Spotify.**